

Asia: VN/10556/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta

-
- **Lausuttavaa esityksen vaikutuksista kotitalouksiin**
 -
- **Lausuttavaa esityksen vaikutuksista toimeenpanijoihin**

KEHA-keskuksen vahvistaa, että hallituksen esityksessä kuvatut vaikutukset Asiantuntijan Työmarkkinatoriiin tarvittaviin muutoksiin vastaavat KEHA-keskuksen tämänhetkistä arvioita.
- **Lausuttavaa esityksen muista vaikutuksista**
 -
- **Lausuttavaa yleistukilain yleisistä säännöksistä (1 luku)**
 -
- **Lausuttavaa yleistuen saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä (2 luku)**

Hallituksen esitykseen yleistuesta sisältyy ulkomaalaisia koskeva rajoitus, josta säädettäisiin lain 8 §:ssä: ”Henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, ei ole oikeutta yleistukeen, jos hänellä on oikeus ansiotyöhön tilapäisen oleskeluluvan perusteella.”

KEHA-keskus esittää huolensa tilapäisellä oleskeluluvalla maassa olevien (esimerkiksi ukrainalaisten) asemasta, joilla ei jatkossa olisi oikeutta etuuteen ehdotetun sääntelyn perusteella. Mikäli laki tulee ehdotetulla tavalla voimaan, tulisi kiinnittää huomiota monikieliseen viestintään toimintaympäristön muutoksesta. Tilapäistä suojelua saavien asemaa olisi kaiken kaikkiaan syytä avata perusteluissa tarkemmin sekä yleistuen että toimeentulotuen kokonaisuudistusta koskevien esitysten osalta.

- Lausuttavaa yleistuen määräytymisperusteista (3 ja 4 luvut)
 -
- Lausuttavaa yleistuen toimeenpanosta ja muutoksenhausta (5 ja 6 luvut)
 -
- Lausuttavaa yleistuen tietojen saamista ja luovuttamista koskevista ehdotuksista (7 luku)
 -
- Lausuttavaa yleistuen rahoituksesta (8 luku)
 -
- Lausuttavaa yleistukilain ehdotetusta voimaantulosta (9 luku)
 -
- Muuta lausuttavaa ehdotetusta yleistukilaista
 -
- Lausuttavaa peruspäivärahaa koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta
 -
- Lausuttavaa työmarkkinatukea koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta
 -
- Muuta lausuttavaa työttömyysturvalakiin ehdotetuista muutoksista
 -
- Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden jaksosta

Hallituksen esityksen pyrkimys lisätä kasvokkain järjestettäviä työnhakukeskusteluja, voi toteutuessaan lisätä KEHA-keskuksen työttömyysturvavastuualueen käsittelyyn tulevien asioiden määrää. Tavoite lisätä kasvokkain järjestettävien työnhakukeskustelujen määrää on sinänsä kannatettava ko. kohderyhmälle.

Esityksen mukaan lain 32 a §:ssä säädettäisiin työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä yleistuen saajalle.

Pykälän 1 momentissa esitetään säädettäväksi 25 vuotta täyttäneiden keskustelujen järjestämisestä tietyllä ajanjaksolla.

”Työvoimaviranomaisen on järjestettävä työnhakijan kolme seuraavaa 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua työnhakukeskustelua ja niiden väliin sijoittuvat 32 §:ssä tarkoitetut täydentävät työnhakukeskustelut...”

Esitettävän säännöksen perusteluissa viitataan virheellisesti 32 §:n 1 momentin 1 kohtaan. Tulisi viitata 32 §:n 1 momentin 2 kohtaan, kuten säännöksen sanamuodossa oikein on.

Perusteluissa voisi selventää ajanjaksoa siten, että kun jokin 1 momentin 1–4 kohdan ajankohdista täyttyy, ja sen jälkeen ajoittuu järjestettäväksi 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu kolmen kuukauden välein järjestettävä työnhakukeskustelu, 1 momentin ajanjakso alkaa siitä.

Pykälän 2 momentissa esitetään säädettäväksi alle 25-vuotiaan työnhakijan keskustelujen järjestämisestä tietyllä ajanjaksolla.

”Työvoimaviranomaisen on järjestettävä alle 25-vuotiaan työnhakijan kuusi seuraavaa 32 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua työnhakukeskustelua ja niiden väliin sijoittuvat 32 §:ssä tarkoitetut täydentävät työnhakukeskustelut...”

Esitettävän säännöksen sanamuodossa viitataan virheellisesti järjestettävien työnhakukeskusteluiden osalta 32 §:n 1 momentin 1 kohtaan. Tulisi viitata 32 §:n 1 momentin 2 kohtaan, eli samalla tavoin kuin pykälän 1 momentissa.

Perusteluissa voisi selventää ajanjaksoa siten, että kun jokin 2 momentin 1–2 kohdan ajankohdista täyttyy, ja sen jälkeen ajoittuu järjestettäväksi 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu kolmen kuukauden välein järjestettävä työnhakukeskustelu, 2 momentin ajanjakso alkaa siitä.

Esitettävän säännöksen sanamuodon ”on järjestettävä” mukaan työvoimaviranomaisten tulisi järjestää 1 ja 2 momentin kohderyhmään kuuluville henkilöille työnhakukeskusteluja ensisijaisesti työvoimaviranomaisen toimipisteessä tai muussa asiointipisteessä eli kasvokkain tapahtuvina.

Esitettävän säännöksen sanamuodon mukaan tästä voitaisiin poiketa, jos muu tapa asioida henkilökohtaisesti olisi tarkoituksenmukaisempi ”painavasta syystä”.

Perusteluiden mukaan painavana syynä voitaisiin pitää esimerkiksi tiedossa olevaa työttömyyden päättymistä, ”jos työttömyys olisi päättymässä hyvin pian lähiaikana, enintään noin kahden viikon kuluttua”, muusta syystä kuin...

Perusteluiden aikamääre voi aiheuttaa turhaa tulkinnallista epäselvyyttä, joten tuo aika tulisi ilmaista selkeämmin ” jos työttömyys olisi päättymässä kahden viikon kuluessa”.

Esityksen perusteluiden mukaan momenteissa 1 ja 2 säädetyissä jaksoissa erityisesti ensimmäisen, jakson aloittavan työnhakukeskustelun kohdalla soveltamiskynnyksen järjestää keskustelu muutoin kuin läsnä tapaamisena tulisi olla korkealla.

Perusteluiden mukaan toisin kuin työnhakijan palveluprosessiin kuuluvan alkuhaastattelun järjestämisessä, erityisesti ensimmäisessä jaksoon kuuluvassa työnhakukeskustelussa painavana syynä ei tulisi pitää vain poikkeuksellisen pitkää asiointimatkaa, vaan keskustelusta olisi sovittava ”riittävän ajoissa” siten, että työnhakijalla on ”tarpeeksi aikaa” järjestää asiointinsa toimipisteeseen.

Perusteluiden aikamääret ”riittävän ajoissa” ja ”tarpeeksi aikaa” voivat aiheuttaa turhaa tulkinnallista epäselvyyttä, joten säännöksen perusteluissa on tarpeellista selventää, mitä noilla aikamääreillä käytännössä tarkoitetaan.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos yleistuen saajan työttömyys jatkuu, työvoimaviranomaisen on viimeisen 1 tai 2 momentissa tarkoitetun työnhakukeskustelun jälkeen järjestettävä mainituissa momenteissa tarkoitetut työnhakukeskustelut 24 kuukauden aikana.

Esitettävän säännöksen perusteluissa tätä voisi selventää siten, että työvoimaviranomaisella on velvollisuus toistaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettu jakso ”viimeistään, kun 1 tai 2 momenteissa säädettyjen ajanjaksojen viimeisestä työnhakukeskustelusta on kulunut 24 kuukautta”.

Esityksen perusteluissa todetaan lisäksi, että työvoimaviranomaisen tulisi toistaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettu jakso aina vähintään kerran 24 kuukauden aikana, jos yleistuen saajan työttömyys jatkuisi.

Perusteluissa voisi selventää, tarkoittaako tämä ”vähintään kerran”, että työvoimaviranomainen voisi harkintansa mukaan toistaa esim. 1 momentissa tarkoitetun noin kuuden kuukauden jakson useamman kerran 24 kuukauden aikana, jos yleistuen saajan työttömyys jatkuisi?

- Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden sisällöstä

Esityksen mukaan lain 32 b §:ssä säädettäisiin yleistuen saajalle järjestettävien 32 a §:ssä tarkoitettujen työnhakukeskustelujen sisällöstä.

Pykälän 1 momentin sanamuodon mukaan ”Työvoimaviranomaisen on ensimmäisessä 32 a §:ssä tarkoitetussa työnhakukeskustelussa sen lisäksi, mitä 35 §:ssä säädetään työnhakukeskustelun sisällöstä ja 37 §:ssä palvelutarpeen arvioinnista”,...

Esitettävän säännöksen perusteluissa todetaan, että pykälän 1 momentin mukaan ensimmäisessä 32 §:ssä tarkoitetussa työnhakukeskustelussa työvoimaviranomaisen olisi 35, 37 ja 38 §:ssä säädetyn lisäksi...

Jotta säännöksen ja perusteluiden sisältö olisi vastaavat, tulisi ko. säännöksen sanamuotoa täydentää siten, että;

”Työvoimaviranomaisen on ensimmäisessä 32 a §:ssä tarkoitetussa työnhakukeskustelussa sen lisäksi, mitä 35 §:ssä säädetään työnhakukeskustelun sisällöstä, 37 §:ssä palvelutarpeen arvioinnista ja 38 §:ssä työllistymissuunnitelman sisällöstä”...

Pykälä 1 momentin sanamuodon mukaan ensimmäisessä 32 §:ssä tarkoitetussa työnhakukeskustelussa työvoimaviranomaisen on arvioitava erityisesti työttömyyden pitkittymisen syitä ja varmistettava, että työnhakijan palvelutarpeen arvioimiseksi on selvitetty 1–3 kohdissa tarkoitettut asiat.

Pykälän 2 momentissa esitetään säädettäväksi, että lisäksi työvoimaviranomaisen on ensimmäisessä työnhakukeskustelussa varmistettava, että työnhakija on ohjattu tai ohjataan hänen palvelutarpeensa mukaiseen palveluun, josta on sovittu tai sovitaan työllistymissuunnitelmassa.

Esitettävän säännöksen perusteluiden mukaan ohjaamisena palveluun voidaan tässä pitää myös esimerkiksi työnhakijan ohjaamista monialaiseen palvelutarvearvioon. Selvyyden vuoksi tuon voisi muotoilla ” 1 momentin 3 kohdan tarkoittamaan monialaiseen palvelutarpeen arviointiin”

Pykälän 2 momentissa (toinen virke) esitetään säädettäväksi, että jos työnhakijaa ei voida ohjata mihinkään palveluun, on hänen työllistymissuunnitelmaansa sisällytettävä tarpeellinen määrä täydentäviä työnhakukeskusteluja työnhakijan työhaun ja työllistymisen edellytysten parantamisen tehostetuksi tukemiseksi.

Esitettävän säännöksen sanamuoto ”tarpeellinen määrä” jättää työvoimaviranomaiselle paljon harkintavaltaa täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisen suhteen. Tulisiko ”tarpeellinen määrä” korvata ilmaisulla ”palvelutarpeen edellyttämällä tavalla”.

Täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisessä työnhakijoiden yhdenvertaisuutta parantaisi myös se, että tältä osin sääntelyssä todettaisiin lisäksi, että keskustelut on aina järjestettävä työnhakijan pyynnöstä, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta.

Esityksen perusteluiden mukaan jaksoon kuuluvien kahden seuraavan työnhakukeskustelun sisällöstä ei säädettäisi tarkemmin. Niissä työvoimaviranomainen 35 §:n työnhakukeskustelun sisältöä koskevan pykälän mukaisesti tarkistaisi tarpeen mukaan työnhakijan palvelutarvetta koskevaa arviota ja tarkistaisi työllistymissuunnitelmaa.

Perusteluiden muotoilu ”kahteen seuraavaan työnhakukeskusteluun” viittaa vain 32 a 1 momentin tarkoittamaan ajanjaksoon. Tältä osin perusteluita tulisi täydentää esim., että; ”32 a §:n 1 ja 2 momentin jaksoihin kuuluvien seuraavien työnhakukeskusteluiden sisällöstä ei säädettäisi tarkemmin.”

- Muuta lausuttavaa työvoimapalveluiden järjestämislakiin ehdotetuista muutoksista

-

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

-

Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 12 §:n 2 momentin muuttamisesta

-

Laki eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 annetun lain muuttamisesta

-

Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta

-

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta

-

Laki takuueläkkeestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta

-

Laki kansaneläkelain muuttamisesta

-

Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta

-

Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjän eläkelain 32 ja 46 §:n muuttamisesta

-

Laki merimieseläkelain muuttamisesta

-

Laki julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

-

Laki työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:n muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 97 §:n muuttamisesta

-

Laki asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

-

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

-

Laki merityösopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 45 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 2 ja 31 a §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain 93 §:n muuttamisesta

-

Laki evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 60 §:n muuttamisesta

-

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 20 ja 21 §:n muuttamisesta

-

Laki ulosottokaaren muuttamisesta

-

Laki oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetun lain 6 §:n muuttamisesta

-

4. Muuta lausuttavaa

-

Heikkilä Heikki
KEHA-keskus

Leinonen Pekka
KEHA-keskus